
Kronika.

Przegląd Historyczny 50/1, 173-177

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

K R O N I K A

30 i 31 maja 1958 w siedzibie Akademii Marynarki w Paryżu odbyła się III Sesja Międzynarodowa Historii Statku i Gospodarki Morskiej. Pierwsza sesja tego typu odbyła się w 1956 r., jeszcze przy współudziale Lucien Febvre'a i omawiała problematykę metodyczną i ogólną, następna zaś w 1957 r. poświęcona była gospodarce morskiej i żegludze na M. Śródziemnym (akta obu sesji ukazały się drukiem wydane przez Armanda Colina). Konferencja w 1958 r. poświęcona była żegludze i gospodarce Europy Północnej. Na program jej złożyły się referaty: P. Heinsiusa (Hamburg) o rozmiarach i strukturze koggi hanzeatyckiej, M. Małowista (Warszawa) o zaopatrzeniu portów bałtyckich w drzewo i produkty leśne, P. Jeannina (Paryż) o tonażu statków używanych na Bałtyku w latach 1550—1650 na podstawie cła królewieckiego. E. Coornaerta (Paryż) o flocie Antwerpii w XVI w., J. S. Bromleya (Oxford) o korsarzach zeelandzkich w czasie wojny hiszpańskiej, J. Zutisa (Ryga) o handlu morskim na Bałtyku w XVII w., K. G. Hildebranda (Upsala) o problemie żelaza w Rosji i Szwecji w XVIII w. Ponadto z Akademii Marynarki przedstawiono trzy referaty techniczne: o problemie żeglugi na początku wielkich odkryć (kapitan Denoix), o genezie projekcji Merkatora (inż. Clos-Arceuduc) i o morskich instrumentach metrycznych w XVIII w. (M. Marion). Obok międzynarodowego charakteru sesji podkreślić należy żywy udział w dyskusji „techników“ morskich, praktyków żeglugi. Stały sekretariat tej imprezy, która nabiera charakteru permanentnego, spoczywa w rękach Michel Mollat, profesora Sorbony.

W dniach 10—12 lipca 1958 odbyła się w Londynie XXXI konferencja historyków angielskich i amerykańskich. Wygłoszono m. in. następujące referaty: „Danegeld i ogólne opodatkowanie w XI w.“ (D. J. V. Fischer); „Włoskie pożyczki Edwarda I“ (E. B. Fryde); „Olivares i rozbięcie Hiszpanii 1621—40“ (J. H. Elliott); „Absolutyzm oświecony w Hiszpanii i Ameryce hiszpańskiej“ (J. Lynch); „Zagadnienia handlu północno-atlantycznego w latach 1815—60“ (J. Potter).

Pod auspicjami angielskiego i radzieckiego komitetu Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych odbyła się w dniach 15—20 września 1958 w Londynie konferencja historyków obu krajów. Dyskusja toczyła się wokół następujących referatów: „Najnowsze radzieckie badania archeologiczne“ (Arcichowski) — „Najnowsze angielskie badania archeologiczne“ (Piggott); „Początki chrześcijaństwa na Rusi“ (Tichomirow) — „Rola kościoła we wczesnośredniowiecznej Anglii“ (Darlington); „Istota feudalizmu na Rusi wczesnośredniowiecznej“

nej" (Rybakow) — „Istota feudalizmu w średniowiecznej Anglii" (Cam); „Społeczna historia Anglii w XVI i XVII w." (Ławrowski) — referat pod tym samym tytułem F. J. Fishera; „Rosyjska i angielska polityka wobec zjednoczenia Niemiec 1848—71" (Chwostow i Czerniajew) — ten sam temat omówiony przez W. E. Mosse; „Źródła, metody i plany opracowania historii II wojny światowej" (Truchanowski) — „Metody i źródła dla opracowania historii wojskowości II wojny światowej" (Webster i Frankland).

Praca nad nowym repertorium międzynarodowym źródeł historycznych średniowiecza postępuje naprzód. Odbyte w Rzymie w dniach 24 i 25 października 1958 zebranie komitetu wykonawczego i komitetu naukowego przyjęło szczegółową instrukcję dla autorów w wersji definitywnej, sprawdziło stan prac w różnych krajach i grupach specjalistycznych oraz uchwalilo wydać w roku 1960 I tom wydawnictwa, obejmujący bibliografię publikacji seryjnych w zakresie źródeł narracyjnych i aktowych.

W Londynie odbędzie się w r. 1959 (31 sierpnia — 5 września) III Międzynarodowy Kongres Studiów Klasycznych.

*

W 2000 rocznicę śmierci Cyncerona odbyło się w Instytucie Historii Akademii Nauk ZSRR zebranie komitetu powołanego w 1957 r. do badań nad epoką starożytną. Wygłoszono następujące referaty: M. E. Grabar-Passek, „Rola polityczna Cyncerona przed objęciem przez niego konsulatu"; F. A. Pietrowskij, „Estetyczno-literackie poglądy Cyncerona"; E. M. Sztajerman, „Problem niewolników u Cyncerona i Seneki“.

Il *Centro di Studi Ciceroniani* w Rzymie rozpoczął wydawanie nowego czasopisma „Ciceroniana". Redakcja zamierza publikować dzieła Cyncerona i ich tłumaczenia oraz studia i komentarze do tych dzieł. Na czele wydawnictwa stoi Gino Funaioli i Virgilio Paladini.

*

W sierpniu 1958 r. ukazał się pierwszy zeszyt „The Proceedings of the African Classical Associations" pod redakcją T. F. Carneya z *University of Rhodesia and Nyasaland*. Roczник poświęcony jest przede wszystkim badaniom wpływów kultury greckiej i rzymskiej na Afrykę.

Grupa uczonych szkockich przystąpiła do gromadzenia materiałów do wydawnictwa *Regesta Regum Scottorum*. Rozpoczęto zbieranie informacji o wszelkich dokumentach królów szkockich od Malcolm'a IV (1153) do powrotu Jakuba I (1424); przygotowuje się fotokopie wszystkich oryginalnych rękopisów.

Nowozałożone towarzystwo naukowe *Sociedade Brasileira de Romanistas* (Rio de Janeiro) pragnące poświęcić się studiom nad językiem łacińskim i kulturą rzymską, wydało w 1958 r. pierwszy zeszyt nowego czasopisma „Romanistas. Revista de Cultura Romana" pod redakcją profesora Vandick'a Londresa Nóbrega.

W dniach od 8 do 10 maja 1958 odbyła się w Sofii konferencja naukowa omawiająca wyniki badań archeologicznych prowadzonych w Bułgarii w 1957 r. przez Instytut i Muzeum Archeologii Bułgarskiej Akademii Nauk oraz zespoły naukowe przy muzeach w Plovdivie, Vernie, Trnovie i Kolarovgradzie. Konferencję otworzył dyrektor Instytutu, akademik K. Mijatev. Następnie wygłoszono kilkanaście referatów sprawozdawczych omawiających w porządku chronologicznym (od paleolitu do wczesnego średniowiecza) prace wykopaliskowe, zarówno prowadzone planowo, jak też prace o charakterze ratowniczym. N. Dżambazov mówił o stanowisku paleolitycznym w jaskini Samuilica II, zaś V. Mikov omówił niezwykle ważne wykopaliska pod Karanovem. Epoki neolitu i eneolitu dotyczyły sprawozdania P. Deteva i N. Angelova. J. Venedikov zreferował wyniki prac w Nesebr podjętych w związku z uchwałą Rady Ministrów o przekształceniu tej miejscowości w uzdrowisko i miasto-muzeum. Prace wykopaliskowe w Batak (ref. D. Conczev) odkryły ok. 35 grobów z epoki helenistycznej i rzymskiej. W rzymskim mieście Abritus (ref. T. Ivanov) odkopano zach. bramę miasta oraz duży budynek gospodarczy. Okresu rzymskiego dotyczyły także referaty C. Dremsizova („Rzymska villa w Madara“), J. Czangovej („Nekropol w Kajlika pod Pleven z IV—V w.“) i Ch. Dżambova („Starożytny grobowiec pod Chisaria“). O wczesnochrześcijańskiej bazylice w Reka Devnja mówił M. Mirczev, który zreferował także wykopaliska pod Car Asen (ważny ośrodek z X—XI w.). V. Mavrodinova omówiła wczesnośredniowieczne wykopaliska w Preslav i Patlejnja, zaś K. Mijatev wykopaliska w pałacu królewskim w Trnovie. Omówiono też wyniki prac konserwatorskich prowadzonych przy zabytkach wczesnośredniowiecznej i średniowiecznej architektury.

M. Č.

W dniach 8—13 września 1958 odbył się w Lyonie VI kongres Société Guillaume Budé. Obrady poświęcone były przede wszystkim postaciom Arystotelesa, Cezara i Cyserona (z okazji 2000 rocznicy jego śmierci), historii Lyonu i jego okręgu w związku z 2000 rocznicą założenia miasta oraz literaturze okresu humanizmu.

W dniach 10—12 listopada 1958 odbyła się w Paryżu konferencja specjalistyczna poświęcona problematyce historycznej i geograficznej trójpolowego systemu uprawy roli we Francji pod przewodnictwem F. Braudela i D. Faucher. Wygłoszono cykl referatów, które stały się przedmiotem ożywionej dyskusji roboczej: D. Faucher, „Rejonizacja trójpolówki we Francji“; A. Maspétol, „Oblicze prawne trójpolówki francuskiej“; A. Haudricourt, „Aspekty techniczne systemu trójpolowego“; G. Duby, „Trójpolówka w średniowieczu francuskim“; C. Parain, „Zemik trójpolówki we Francji“; P. Goubert i P. Brunet, „Osadnictwo i korelacje demograficzne“; L. Champier, „Aspekty pomiarowe“; A. Gieysztor, „Aspekty porównawcze trójpolówki w Europie Środkowej i Wschodniej“. Wyniki zostaną ogłoszone drukiem w postaci księgi referatów i wypowiedzi dyskusyjnych.

Histoire de la civilisation française (Armand Colin 1958, 2 tomy) to pierwsza próba syntezy historii Francji w optyce szkoły „Annales“. Autorami jej są Georges Duby, profesor na Uniwersytecie w Aix-en-Provence, jeden z czołowych reprezen-

tantów francuskiej mediewistyki, który napisał pierwszą część (do XVI w.) oraz Robert Mandrou, *directeur d'études* w paryskiej *École des Hautes Études* i sekretarz redakcji „Annales”, który opracował czasy nowożytne i współczesne. Praca wzbudziła zainteresowanie nie tylko w kołach specjalistów. Pierwsze oceny tej historii cywilizacji w prasie codziennej i literackiej, w tym także w środowiskach tradycyjnie niechętnych „Annales”, mimo zastrzeżeń i drobnych złośliwości, są pozytywne.

W Stanach Zjednoczonych zapowiedziano ciekawą publikację „American Foreign Policy 1950—1955”. W przygotowaniu jest również tom poświęcony polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w latach 1956—1957.

We Włoszech zaczęło się ukazywać nowe czasopismo poświęcone problematyce prawno-historycznej, wydawane raz na rok pt. „Annali di Storia del Diritto. Rassegna Internazionale”.

W czerwcu 1958 r. odbyła się w Odessie międzyuczelniana sesja naukowa, poświęcona problematyce dyktatury jakobińskiej w Wielkiej Rewolucji Francuskiej. Spośród 14 referatów wygłoszonych na sesji należy wymienić następujące: referat W. Lublinskiego, „Ruch ludowy 1775 r. w Paryżu a problematyka wystąpień plebsu i chłopstwa przed wybuchem rewolucji 1789 r.”; L. Kowalenki, „Wpływ francuskiej rewolucji burżuazyjnej na myśl społeczno-polityczną Ukrainy” oraz „Jakobini węgierscy”; E. Sieriebrianskiej „Problemy etyki XVIII w. w poglądach Rebespierre'a”; I. Zilberfarba „Rewolucyjno-patriotyczne tradycje 1789—1794 w antyfaszystowskim ruchu oporu we Francji 1940—1944”.

W styczniu 1959 r. pojawiło się w Związku Radzieckim nowe czasopismo historyczne: miesięcznik „Wojenno-istoriczeskij Żurnał”. W czasopiśmie główną uwagę poświęca się problematyce wojny domowej (1918—1923) oraz Wielkiej Wojny Narodowej (1941—1945), zarówno w formie rozpraw, jak też publikacji archiwaliów. Poza tym zamieszczane są sprawozdania z działalności naukowej instytutów i placówek, zajmujących się badaniem dziejów wojskowości w ZSRR i krajach demokracji ludowej.

W bieżącym roku rozpocznie się publikacja 10 tomowego wydawnictwa źródłowego „Dokumenty wnieśniejszej polityki SSSR”, zawierającego układy i paktów zawarte przez rząd radziecki z innymi państwami, deklaracje, wywiady i wystąpienia radzieckich mężów stanu.

*

Rok temu zmarł w wieku 55 lat wybitny egiptolog radziecki prof. I. M. Lurje.

4 czerwca 1958 zmarł w wieku 84 lat emerytowany profesor historii starożytnej i archeologii na uniwersytecie w Sofii, Gawril Kacarov, wybitny badacz dziejów Tracji i Macedonii.

W dniu 23 sierpnia 1958 zmarł profesor Uniwersytetu Moskiewskiego, Siemion Buszujew, wybitny specjalista z dziedziny historii narodów Kaukazu w XIX w. Spośród 70 pozycji dorobku naukowego zmarłego wymienić należy przede wszystkim takie prace, jak „Materiały po historii Dagestana“ (1940), „Borba gorców S'ewierno-Zapadnego Kawkaza za niezawisłość (1828—1864)“ (1941), „A. M. Gorczałow (iz przeszłości rosyjskiej dyplomacji)“ t. 1—2 (1944—46). Słabszy poziom przedstawia ostatnia praca Buszujewa „Wnieszniepoliticheskie otnoszenija w pieriod prisojedinenija Kawkaza k Rossii“ (1955), której wywody i wnioski są diametralnie sprzeczne z wnioskami wyżej wymienionych prac.

23 września 1958 zmarł w wieku 85 lat emerytowany profesor filologii klasycznej na uniwersytecie w Tübingen, Walter F. Otto.

26 września 1958 zmarł w wieku 49 lat profesor uniwersytetu w Bonn, Edward Stommel, badacz archeologii chrześcijańskiej, historyk kościoła i religii świata helenistycznego.

Sir R. C. K. Ensor, autor pracy „England 1870—1914“, zmarł w grudniu 1958. Należał on do grupy angielskich historyków marksistów.